

Een lezing namens de kerkenraad van wijkgemeente Oude Kerk Ede op een gemeenteavond dd. 8 okt 2025. Door ouderling kerkelijk werker Dirk Jansen.

Vertrekpunt

Waar is het allemaal begonnen om in de kerkenraad over psalmberijmingen na te denken?

Bij het overleg, dat vooraf ging aan het vaststellen van het Beleidsplan 2024-2028, voelden we de urgentie iets te doen om de rijkdom van de psalmen door te geven aan de generaties die *nu* opgroeien, en - als God het geeft - er *na ons* zullen zijn.

We stelden vast, dat in de kerkdiensten bij lange na niet *alle psalmen* gezongen werden. Is dat erg? (...) Nou, als we hoog opgeven van het psalmboek, én we laten een groot deel daarvan liggen, is dat wel een tegenstrijdigheid, waar we ons rekenschap van moeten geven.

Verder waren we het over eens, dat de berijming uit 1773 zeker niet volmaakt is. Woorden uit die berijming zijn meer dan eens sterker gekleurd door het *toen heersende* denkklimaat, dan dat ze Bijbels gegrond zijn.

Sommige woorden zijn *helemaal* vreemd aan de Bijbelse woordenschat. Denk aan *Opperwezen*, en *Alziende* (21:12; 69:4). *Alziende*, een woord wat in zwang was bij de opkomende Vrijmetselarij in de 18^e eeuw.

Je hoeft je voor die genoemde woorden niet te schamen, en met enige soepelheid zijn ze wel te verbinden met een bijbels begrip, maar *Schriftuurlijk* is het niet.

Het *Boek der Psalmen* aanvaarden we als een door de Heilige Geest geïnspireerd boek, een door God beademd boek.

Van een *psalmberijming* kunnen we dat zo niet zeggen.

Verder zijn er in de berijming van 1773 woorden, die nu echt niet meer gebruikt worden (zoals *verbeiden...*, en *prangen*). En wat *nog* spannender is, woorden die nu *wat anders* betekenen, dan toen in 1773.¹

Bij het nadenken over het doorgeven van de rijkdom van de psalmen, hebben we ook gekeken naar de hervormde basisscholen binnen St. De Drieslag. Wat speelt daar? Hoe leren zij de kinderen de psalmen aan? Als

wijkgemeente trekken we graag zo veel mogelijk met de scholen samen op, zonder daarbij onze eigen inzichten onder stoelen of banken te steken.

Voortgaande versnippering

In ons versnipperd gereformeerd kerklandschap hebben velen wel een mening over liturgie, psalmen en gezangen. De bries van het individualisme waait ook dwars door de kerk.

Meerdere groeperingen creëren *eigen bundels* en maken *eigen berijmingen*, zonder dat er zicht op is, dat die kerk-breed gebruikt kunnen worden. De versplintering lijkt een niet te stoppen proces!

Dat de berijming uit 1773 op initiatief van de Nederlandse Staat tot stand kwam, dat is historisch. Een herhaling *nu* kunnen we ons echter niet voorstellen.

En ons huidige kerklandschap, met veel ruimte voor plaatselijke afwegingen, maakt het voor de kerk als geheel uiterst moeilijk om een gezamenlijk nieuw berijmingsproject op stapel te zetten.

Maar *kunnen* en *mogen* we dan gebruik maken van *andere* beschikbare berijmingen in hedendaagse taal? Dan kom ik uit bij het door de kerkenraad gebruikte woord ‘*verkenning*’.

Wat betekent ‘verkenning’ of ‘onderzoek’?

In het beleidsplan is het, met het oog op de berijming uit 1773, als volgt geformuleerd: *Vanwege het taalkleed en de verstaanbaarheid van deze berijming onderzoekt de kerkenraad of het kennismaken met een andere psalmberijming (...) helpend kan zijn.*

Een verkenning of onderzoek houdt in, dat de uitslag van te voren *niet* vaststaat. Het *zou* dus tot slotsom kunnen hebben, dat er *niets* veranderd. Maar we doen het óók niet maar zo. Als kerkenraad voelen we de urgentie om de rijkdom van de psalmen door te geven, zei ik al. Met het oog daarop citeer ik ook graag het omschreven kader in het beleidsplan (...): *Wanneer een kennismaking met een andere psalmberijming in bijeenkomsten buiten de eredienst een brede herkenning en instemming oplevert, wil de kerkenraad zich nader bezinnen op mogelijk breder gebruik.*

Brede herkenning en instemming. In deze herkenning (of het ontbreken daarvan!) zoeken we ook de vinger van God. De leiding van de Heilige Geest, die Christus Zijn gemeente heeft toegezegd.

Op de vraag *hoe* die verkenning dan moet plaatsvinden, denken we aan het zingen uit nieuwe psalmberijmingen op momenten dat we nu ook liederen zingen. Vooraf aan de dienst bij grote christelijke feesten.

Misschien ook bij de psalm *vóór* de dienst, zodat de kinderen op school én in de kerk dezelfde berijming aanleren. Of we maken kennis met andere berijmingen op een daarvoor georganiseerde sing-in.

Uitdagingen

Als kerkenraad zien we ook hobbels bij het gebruiken van nieuwe berijmingen. Mag ik er twee noemen?

Parate geestelijke bagage

Meermaals is het zo, dat ouderen op hun sterfbed een berijming van een psalm *als een touw uit de hemel* ervaren. Maar met een explosie aan nieuwe liederen, wordt het voor onze menselijke geest een grotere uitdaging om iets uit onze parate geestelijke bagage omhoog te halen... Dan zien we als verlies.

Hier speelt de afnemende aandacht om iets uit het hoofd te leren (mede doordat we telefoons en beamers gebruiken) óók een rol.

Taal van het hart

Verder (en dat is een andere hobbel), er is tijd voor nodig om de taal van een nieuwe psalmberijming weer de taal van het hart te laten worden. Wanneer je tot bekering gekomen bent; wanneer God je geroepen heeft en je alle dingen als nieuw mocht ervaren² (de één beleeft dat scherper dan een ander), dan maak je de Bijbelwoorden, en toch ook de berijmde psalmwoorden, op een *diepe manier* eigen. Dan ruil je die woorden niet zo maar even in.

Het kan wel 20 jaar duren zei een predikant uit een naburig dorp, voordat die woorden uit een nieuwe berijming weer de taal van het hart worden...

Hier zouden we ook graag willen benoemen, dat we de berijming uit 1773 echt niet aan de dijk willen zetten. We kunnen ons niet voorstellen, dat we de roep om het *Vaderlijk meêdogen*, het verlangen als dat van *'t hijgend hert, der jacht ontkomen*, of het vertrouwen wat spreekt uit het beeld, dat *zelfs de mus en de zwaluw een huis bij Gods altaren vinden*, zouden moeten missen in het zingen van de psalmen.

Maar de ontwikkeling van de taal staat niet stil. Bij de presentatie van de Herziene Statenvertaling waren er vele bedenkingen.

Nu 15 jr. later zijn velen *dankbaar*, dat er een breed gedragen herziening van de tekst is uitgegeven, die ook buiten hervormd-gereformeerde kring dankbaar wordt gebruikt.

Tegenargumenten

Ik ga kort in op enkele gehoorde tegenargumenten.

Je kunt het horen: *'We moeten niets veranderen, anders lopen de mensen weg'*. Dat is een belangrijk argument, maar niet *het belangrijkste*. Wanneer we een marketingbureau zouden zijn, dan zou dat wél onze eerste prioriteit zijn, maar we zijn *kerk*, we zijn *van de Heere!* Zijn Woord mag ons zwaarder wegen dan de vraag of we het kerkbezoekers naar de zin maken.

En daarbij geldt: terughoudendheid om het mensen naar de zin maken kan betekenen: niet ingaan op elke wens tot vernieuwing, maar óók: niet klakkeloos gehoor geven aan hen die *niets* veranderen willen.

Een andere opmerking die we wel horen is, dat we als wijkgemeente lang *niet ver genoeg* gaan. Er zijn mensen uit andere kerken, die om de prediking zich wel aan wilden sluiten bij de gemeente, maar het zingen van *alleen* de psalmen toch wel erg ouderwets vonden.

Als kerkenraad volgen we de lijn om binnen de eredienst *alleen psalmen* te zingen. Ik probeer er zo duidelijk mogelijk over te zijn: we *houden* van de gezangen, we *zingen ze graag*. Maar *in de eredienst* zingen we *de psalmen*.

Niet alles wat *kan*, moet ook. Beperking kan juist een kracht zijn; voor beperking zou ik ook Bijbelse argumenten kunnen aandrazen.³ (...)

Maar, is het dan niet *het kenmerk* van de christelijke kerk om de naam van Jezus te bezingen? Zeker! Juist hier komt de verhouding tussen het OT en

het NT om de hoek.

In het licht van bv. de Johanneïsche Bijbelteksten is het onze grote verwondering dat de naam van Christus juist ook in de psalmen oplicht! Denk eens aan de 'Ik ben-teksten', *Ik ben het Brood des levens...* Die *IK BEN DIE IK BEN*, die in de psalmen wordt bezongen, die komt in het Brood des levens tot ons.

Christus Jezus Zelf zegt dat de psalmen van Hem spreken, Hij zei dat alles vervuld moest worden wat over Hem geschreven staat in de Wet van Mozes en in de Profeten en (...) in de Psalmen.⁴

Het is zeker christocentrisch te noemen, wanneer we hetzelfde 'psalmboek' gebruiken als welke Christus met Zijn leerlingen gebruikte.

Slot

Graag herhaal ik nog een keer waar we het voor doen. We dragen allen de verantwoordelijkheid om de rijkdom van de psalmen door te geven, in het bijzonder aan de opgroeiende generaties. Wanneer we blijven wachten, *riskeren* we iets te verliezen.

Wanneer we gaandeweg geestelijke herkenning bemerken, zullen we deze 'verkenning' verder voortzetten. Uiteindelijk wil de kerkenraad - bij brede herkenning en instemming (zoals het beleidsplan dat noemt) - zich nader bezinnen op breder gebruik van een nieuwe berijming. Als dit de uitkomst is, zal dat zeker niet eerder zijn dan de periode van een volgend beleidsplan, DV 2028.

¹ Het zou de moeite waard zijn om onze kinderen te vragen waar ze aan denken bij reën (89:1); schaar (119:48); bescheid (119:21); vet en wellust (36:2), verschoon (20:5).

² 2Cor 5,17

³ Ik liet me hier leiden door gedachten bij 1Cor 7,29 e.v.

⁴ Lu 24,44